

Bruselj, 11. december 2008
S407/08

Poročilo o izvajanju evropske varnostne strategije
- Zagotavljanje varnosti v spreminjajočem se svetu -

Povzetek

Evropska unija ima pet let po sprejetju evropske varnostne strategije večjo odgovornost kot kadar koli prej.

EU ostaja zavetje stabilnosti. Širitev je prinesla demokracijo in blaginjo po vsej celini. Razmere na Balkanu se izboljšujejo. Z našo sosedsko politiko smo oblikovali trden okvir za odnose z južnimi in vzhodnimi partnerji, ki je z Unijo za Sredozemlje in vzhodnim partnerstvom dobil novo dimenzijo. EU od leta 2003 vse bolj prispeva k pozitivnim premikom v reševanju kriz in sporov, na primer v Afganistanu in Gruziji.

Toda dvajset let po koncu hladne vojne se Evropa sooča z vse kompleksnejšimi grožnjami in izzivi.

Konflikti na Bližnjem vzhodu in drugod po svetu ostajajo nerešeni, medtem ko tudi v naši soseščini nastajajo novi. Nedelovanje držav ogroža našo varnost s kriminalom, nezakonitim priseljevanjem in v zadnjem času tudi piratstvom. Razvoj terorizma in organiziranega kriminala je prinesel novo vrsto ogroženosti, tudi v naši družbi. Iran je zelo razvil svoj jedrski program, zaradi česar sta ogrožena stabilnost regije in celoten sistem za neširjenje orožja.

Globalizacija je prinesla nove priložnosti. Visoka rast v državah v razvoju, zlati na Kitajskem, je milijone ljudi rešila revščine. Toda zaradi globalizacije so postale tudi grožnje kompleksnejše in bolj povezane med seboj. Arterije naše družbe – kot so informacijski sistemi in sistemi oskrbe z energijo – so postale bolj izpostavljene. Globalno segrevanje in degradacija okolja spreminjata podobo našega planeta. Zaradi globalizacije se pospešeno spreminjajo težišča moči in razlike v vrednotah postajajo vse bolj vidne. Nedavni finančni pretresi so zamajali gospodarstva razvitih držav in držav v razvoju.

Evropa bo tako kot v preteklosti kos tem novim izzivom.

EU s pomočjo edinstvenega instrumentarija že zdaj prispeva k večji varnosti v svetu. Z zmanjšanjem revščine in neenakosti, spodbujanjem dobrega vodenja in zagovarjanjem človekovih pravic, podpiranjem razvoja in odpravljanjem vzrokov za konflikte in negotovost smo si prizadevali ustvariti varnost za ljudi. EU ostaja največji donator državam v stiski. Za trajno stabilizacijo je potrebna dolgoročna angažiranost.

V evropski varnostni in obrambni politiki, ki je sestavni del naše skupne zunanje in varnostne politike, smo v zadnjem desetletju pridobili izkušnje in povečali zmogljivosti, saj je bil v odziv na krize napotenih več kot 20 misij, od izgradnje miru po cunamiju v Acehu do zaščite beguncev v Čadu.

Ti uspehi so rezultat samosvojega evropskega pristopa k zunanji in varnostni politiki. Vendar ne smemo počivati na lovorikah. Da bi zagotovili varnost in izpolnili pričakovanja naših državljanov moramo biti pripravljeni vplivati na razvoj dogodkov. To pomeni, da moramo začeti razmišljati bolj strateško ter postati učinkovitejši in prepoznavnejši v svetu. Najbolj smo uspešni takrat, ko ukrepamo pravočasno in usklajeno, z ustreznimi zmogljivostmi in trajno javno podporo.

K trajnim rešitvam sporov morajo prispevati vsi regionalni akterji, ki si želijo miru. Suverene vlade morajo prevzeti odgovornost za posledice svojih dejanj, zaščita prebivalstva pred genocidom, vojnimi zločini, etničnim čiščenjem in hudodelstvu zoper človečnost pa je njihova skupna odgovornost.

Pomembno je, da države spoštujejo temeljna načela ustanovne listine Združenih narodov ter načela in zaveze OVSE-ja. Jasno moramo dati vedeti, da se o suverenosti, neodvisnosti in ozemeljski celovitosti držav ter mirnem reševanju sporov ni mogoče pogajati. Ozemeljski spori se nikjer ne smejo reševati z grožnjami ali uporabo vojaške sile.

V svetovnem merilu mora Evropa prevzeti vodilno vlogo pri obnovitvi multilateralne ureditve. ZN so na čelu mednarodnega sistema. Celotno delovanje EU na varnostnem področju je povezano s cilji ZN. Zdaj imamo edinstveno priložnost za obnovo multilateralizma s sodelovanjem z Združenimi državami in našimi partnerji po vsem svetu. Čezatlantsko partnerstvo je za Evropo še naprej nepogrešljiv element, ki temelji na skupni zgodovini in odgovornosti. EU in NATO morata poglobiti strateško partnerstvo, da bi bolje sodelovala pri obvladovanju kriz.

EU je v zadnjih petih letih dosegla ogromen napredek. Veljamo za pomembnega akterja, ki soustvarja boljši svet. Toda kljub vsem dosežkom izvajanje evropske varnostne strategije še ni končano. Da bi uresničili naš potencial, moramo biti *še zmogljivejši, bolj usklajeni in dejavnejši*.

Uvod

Evropski svet je decembra 2003 sprejel evropsko varnostno strategijo. Prvič je določil načela in postavil jasne cilje za uveljavljanje varnostnih interesov EU na podlagi naših temeljnih vrednot. Strategija temelji na celostnem pristopu in ostaja v celoti veljavna.

To poročilo ne nadomešča evropske varnostne strategije, temveč jo podpira. Daje nam možnost, da preučimo, kako smo se odrezali v praksi in kako lahko izboljšamo njeno izvajanje.

I. GLOBALNI IZZIVI IN KLJUČNE GROŽNJE

V evropski varnostni strategiji je navedenih več groženj in izzivov za naše varnostne interese. Po petih letih so še vedno tu: nekateri so postali pomembnejši, vsi pa so postali kompleksnejši.

Širjenje orožja za množično uničevanje

Širjenje orožja s strani držav in teroristov je bilo v evropski varnostni strategiji opredeljeno kot "morda največja grožnja varnosti EU". Ta grožnja je v teh petih letih postala še resnejša, zaradi česar se je multilateralni okvir znašel pod pritiskom. Medtem ko je Libija ukinila svoj program širjenja orožja, si morata Iran in Severna Koreja še pridobiti zaupanje mednarodne skupnosti. Morebiten ponoven razmah jedrske energije v civilne namene v naslednjih desetletjih pomeni tudi nove izzive za sistem za neširjenje orožja, če ne bodo uvedeni ustrezni varnostni ukrepi.

EU je bila zelo dejavna v večstranskih forumih, pri čemer se je opirala na strategijo proti širjenju orožja za množično uničevanje, sprejeto leta 2003, in vodila mednarodnega prizadevanja za ukinitvev iranskega jedrskega programa. V strategiji je poudarek na preprečevanju: z ukrepanjem v okviru ZN in v skladu z mednarodnimi sporazumi, s posredovanjem v vlogi pomembnega donatorja ter s sodelovanjem s tretjimi državami in regionalnimi organizacijami za izboljšanje njihovih zmogljivosti za preprečevanje širjenja orožja.

S političnimi in finančnimi ukrepi pristop bi morali takšen pristop uporabljati še naprej. Uspešen izid konference za revizijo pogodbe o neširjenju jedrskega orožja v letu 2010 je nujen, če naj bi okrepili sistem za neširjenje. Prizadevali so bomo zagotoviti, da bo ta konferenca uravnotežena, učinkovito in konkretno preučila možnosti za intenzivnejše mednarodno ukrepanje proti širjenju, nadaljevanje razoroževanja in zagotovitev odgovornega razvijanja uporabe jedrske energije v miroljubne namene s strani držav, ki si tega želijo.

Intenzivneje se je treba posvetiti točno določenim temam, med drugim: podpori EU večstranskemu pristopu k jedrskemu gorilnemu ciklu; preprečevanju financiranja širjenja orožja, ukrepom za biološko varnost; zajezitvi širjenja izstrelitvenih sistemov, zlasti balističnih izstrelkov. Začeti bi se morala pogajanja o večstranskem sporazumu o prepovedi proizvodnje cepljivega materiala za jedrsko orožje.

Terorizem in organizirani kriminal

Terorizem v Evropi in svetu še vedno možno ogroža naš obstoj. Do napadov je prišlo v Madridu in Londonu, drugje so bili preprečeni, hkrati pa postajajo teroristične skupine, ki nastajajo na naših ozemljih, na naši celini vse pomembnejše. Organizirani kriminal še naprej ogroža našo družbo s trgovino s prepovedanimi drogami, ljudmi in orožjem, čemur se pridružujejo še mednarodne goljufije in pranje denarja.

Od leta 2003 je EU z novimi ukrepi v Uniji (v okviru haaškega programa iz leta 2004) in novo strategijo za zunanjo dimenzijo na področju pravosodja in notranjih zadev, sprejeto leta 2005, dosegla napredek pri reševanju obeh problemov. To ji je omogočilo lažje izvajanje čezmejnih preiskav in usklajevanje pregona. Strategija EU za boj proti terorizmu, ki je bila prav tako sprejeta leta 2005, temelji na spoštovanju človekovih pravic in mednarodnega prava. Vsebuje štiriplasten pristop: preprečevanje radikalizacije in novačenja ter razlogov zanje, zaščito morebitnih tarč, pregon teroristov in odziv na napad. Čeprav je ukrepanje držav članic osrednjega pomena, je bilo imenovanje koordinatorja EU za boj proti terorizmu pomemben pozitiven premik na evropski ravni.

V EU smo storili veliko, da bi našo družbo zaščitili pred terorizmom. Še tesneje bi morali uskladiti mehanizme za odziv na večji teroristični napad, zlasti v primeru uporabe kemičnih, radioloških, jedrskih ali bioloških snovi, na podlagi veljavnih določb, kot so ureditev EU za nujno in krizno usklajevanje ter mehanizem civilne zaščite. Še naprej si je treba prizadevati za preprečevanje financiranja terorizma, hkrati z učinkovito in celovito politiko EU za izmenjavo informacij, ob ustreznem upoštevanju varstva osebnih podatkov.

Prav tako moramo boljše ukrepati proti radikalizaciji in novačenju z zatiranjem ekstremistične ideologije in odpravljanjem diskriminacije. Medkulturni dialog v forumih, kot je zavezništvo civilizacij, ima pomembno vlogo.

V zvezi z organiziranim kriminalom bi morali poglobiti obstoječa partnerstva s sosednjimi državami in drugimi pomembnimi partnerji, pa tudi v okviru ZN, z reševanjem vprašanj, kot so gibanje oseb ter policijsko in pravosodno sodelovanje. Izvajanje veljavnih instrumentov ZN za preprečevanje kriminala je ključno. Še naprej bi morali krepiti naše protiteroristično zavezništvo z Združenimi državami, med drugim tudi vidik izmenjave in varovanja podatkov. Poleg tega bi morali okrepiti zmogljivosti naših partnerjev v Južni Aziji, Afriki in naših južnih sosed. EU bi morala podpreti večstransko prizadevanje, zlasti v ZN.

Bolje moramo povezati notranje in zunanje vidike. V številnih nacionalnih in evropskih telesih je treba izboljšati usklajevanje ter povečati preglednost in prožnost. To je bilo omenjeno že pred petimi leti v evropski varnostni strategiji. Napredek je bil počasen in nezadosten.

Kibernetska varnost

Sodobna gospodarstva so močno odvisna od kritične infrastrukture, kot so transport, komunikacije in oskrba z električno energijo, pa tudi od interneta. V strategiji EU za varno informacijsko družbo, ki je bila sprejeta leta 2006, je obravnavana kriminaliteta na spletu. Z napadi na zasebne in vladne informacijske sisteme v državah članicah EU pa je ta oblika kriminala kot potencialno novo gospodarsko, politično in vojaško orožje dobila novo dimenzijo.

Na tem področju bo treba še delati, da bi preučili možnosti za celovit pristop EU, povečali osveščenost in izboljšali mednarodno sodelovanje.

Energetska varnost

Zaskrbljenost zaradi energetske odvisnosti se je v zadnjih petih letih povečala. Vedno manjša proizvodnja v Evropi pomeni, da bo do leta 2030 treba uvažati do 75 % nafte in plina. Uvoz bo zagotavljalo omejeno število držav, stabilnost mnogih teh držav pa je ogrožena. Zato se soočamo s celo vrsto varnostnih izzivov, ki zahtevajo odgovornost in solidarnost vseh držav članic.

Naš odziv mora biti v obliki energetske politike EU, ki vključuje zunanje in notranje vidike. Skupno poročilo visokega predstavnika in Komisije iz junija 2006 je orisal glavne elemente. V Evropi potrebujemo bolj poenoten energetski trg z višjo stopnjo medsebojne povezanosti, več pozornosti za najbolj izolirane države ter kriznimi mehanizmi za obvladovanje začasne prekinitve oskrbe.

Večja diverzifikacija goriv, virov oskrbe in tranzitnih poti je ključnega pomena, to pa velja tudi za dobro upravljanje, spoštovanje pravne države in vlaganja v države z energetskimi viri. Politika EU podpira te cilje preko sodelovanja s Srednjo Azijo, Kavkazom in Afriko kot tudi preko vzhodnega partnerstva in Unije za Sredozemlje. Energija je eden od glavnih dejavnikov v odnosih med EU in Rusijo. Naša politika bi morala vključevati tranzitne poti tudi preko Turčije in Ukrajine. Z našimi partnerji, ki vključujejo Kitajsko, Indijo, Japonsko in ZDA, bi morali spodbujati obnovljive vrste energije, nizkoogljične tehnologije in energetske učinkovitost kot tudi pregledne in dobro regulirane globalne trge.

Podnebne spremembe

Leta 2003 je evropska varnostna strategija (ESS) že opredelila pomen podnebnih sprememb za varnost. Pet let pozneje razmere zahtevajo še nujnejše ukrepanje. Marca leta 2008 sta visoki predstavnik in Komisija predstavila poročilo Evropskemu svetu, v katerem so podnebne spremembe imenovane "množitelj groženj." Elementarne nesreče, degradacija okolja in konkurenca za vire dodatno zaostrijo konflikt, zlasti v razmerah revščine in rasti prebivalstva, to pa povzroča humanitarne, zdravstvene, politične in varnostne posledice in povečanje migracij. Podnebne spremembe lahko privedejo tudi do sporov glede trgovskih poti, morskih območij in doslej nedostopnih virov.

Izboljšali smo preprečevanje konfliktov in krizno upravljanje, vendar pa moramo izboljšati analizo in zmogljivosti zgodnjega opozarjanja. EU tega ne more storiti sama. Tesneje moramo sodelovati z najbolj ogroženimi državami, da bodo povečale svoje zmogljivosti za obvladovanje razmer. Mednarodno sodelovanje z ZN in regionalnimi organizacijami bo bistvenega pomena.

II. ZAGOTAVLJANJE STABILNOSTI V EVROPI IN ŠIRŠE

Na naši celini širitev še vedno pomeni močno spodbudo za stabilnost, mir in reformo.

Pogajanja s Turčijo so se začela leta 2005 in obravnavana je bila že vrsta poglavij. Napredek glede Zahodnega Balkana je bil počasen vendar vztrajen. Pristopna pogajanja s Hrvaško dobro napredujejo. Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija je pridobila status kandidatke. Stabilizacijsko-pridružitveni sporazumi so bili sklenjeni z drugimi državami Zahodnega Balkana. Srbija bo kmalu izpolnila vse pogoje za poglobitev odnosov z EU. EU še vedno igra vodilno vlogo v Bosni in Hercegovini, vendar si morajo lokalni politični voditelji, ne glede na napredek, še bolj prizadevati za odpravo ovir reformam.

Na Kosovo smo napotili EULEX, ki je do zdaj naša največja civilna misija EVOP, nadaljevali pa bomo tudi z znatno gospodarsko pomočjo. V celotni regiji je neizogibno potrebno sodelovanje in dobri sosedski odnosi.

V našem interesu je, da imamo na naših mejah države z dobro vlado. Evropska sosedska politika (ESP), ki je bila uvedena leta 2004, podpira ta proces. Na vzhodu sodelujejo vse države razen Belorusije, s katero si skupno prizadevamo v tej smeri.

Z Ukrajino smo še bolj napredovali, in sicer gre za daljnosežen pridružitveni sporazum, ki bo kmalu dokončno oblikovan. Kmalu bomo z Republiko Moldavijo začeli pogajanja o podobnem sporazumu. Sinergija Črnega morja je bila uvedena, da bi dopolnila dvostransko politiko EU v tej regiji, ki ima velik pomen za Evropo.

Ponovno se je pojavila zaskrbljenost zaradi tako imenovanih "zamrznjenih sporih" v vzhodnem sosedstvu. Razmere v povezavi z Abhazijo in Južno Osetijo so se zaostrele in avgusta 2008 privedle do oboroženih spopadov med Rusijo in Gruzijo. Mednarodni odziv pod vodstvom EU je bil v obliki posredovanja med stranmi, humanitarne pomoči, civilne opazovalne misije in znatne finančne pomoči. Naša prizadevanja se bodo nadaljevala, EU pa bo vodila ženevski proces. Možna rešitev spora v Pridnestrju je dobila večji zagon preko dejavne udeležbe EU v pogajalski zasedbi 5 + 2 in misiji pomoči Evropske unije na meji.

Sredozemlje je pomembno področje, ki za Evropo predstavlja priložnost, vendar se slednja še vedno sooča s kompleksnimi izzivi, kot so nezadostne politične reforme in nezakonite migracije. EU in nekateri sredozemski partnerji, zlasti Izrael in Maroko, se zavzemajo za poglobitev dvostranskih odnosov. ESP je okrepila reforme, ki so bile prvotno uvedene z barcelonskim procesom leta 1995, vendar se zaradi regionalnih sporov in rastočega radikalizma nestabilnost še vedno povečuje.

EU je bila vodilna v prizadevanjih za rešitev bližnjevzhodnega spora preko svoje vloge v četverici, sodelovanjem z Izraelom in palestinsko upravo, arabsko ligo in drugimi regionalnimi partnerji. EU v celoti sodeluje v procesu iz Annapolisa za soobstoj dveh držav in prispeva stalno finančno in proračunsko podporo palestinski upravi ter v krepitvi institucij, vključno preko napotitve pravosodnih in policijskih strokovnjakov ter strokovnjakov za upravljanje meje na terenu. V Libanonu države članice zagotavljajo steber mirovne misije UNIFIL. Glede Iraka EU podira politični proces, obnovo in pravno državo, kar vključuje tudi misijo EUJUST LEX.

Iran od leta 2003 povzroča vedno večjo zaskrbljenost. Iranski jedrski program je bil predmet vrste resolucij VS ZN in IAEA. Razvoj jedrske vojaške zmogljivosti bi pomenilo nesprejemljivo grožnjo za varnost EU. EU je skupaj z ZDA, Kitajsko in Rusijo vodila dvojni pristop, ki vključuje dialog in povečan pritisk. Visoki predstavnik je predložil daljnosežno ponudbo, da bi se ponovno vzpostavilo zaupanje v Iran in bi se ta država vključila v mednarodno skupnost. Če pa se bo jedrski program nadaljeval, se bo povečala potreba po dodatnih ukrepih v podporo ZN. Poleg tega pa moramo za vzpostavitev regionalne varnosti sodelovati z državami v tej regiji, vključno z zalivskimi državami.

EVS je priznala, da ima Evropa varnostne interese, ki presegajo najbližje sosedске države. V tem smislu posebno zaskrbljenost povzroča Afganistan. Evropa ima dolgoročno zavezo, da zagotovi stabilnost. Države članice EU znatno prispevajo k misiji NATO, EU pa na vseh ravneh sodeluje pri upravljanju in razvoju. Policijska misija EU je v postopku širitve. Ta prizadevanja pa ne bodo uspešna brez popolne vključenosti Afganistana in podpore sosednjih držav: zlasti Pakistana pa tudi Indije, Srednje Azije in Irana. Boljši izgledi za dobre odnose med Indijo in Pakistanom v zadnjih letih so dejansko pomenili pozitiven element na strateški tehtnici.

Povezava med varnostjo in razvojem

EVS in Evropsko soglasje o razvoju iz leta 2005 priznavata, da trajnega razvoja ne more biti brez miru in varnosti ter da brez razvoja in izkoreninjenja revščine ni mogoče doseči trajnostnega miru. Grožnje javnemu zdravju, zlasti pandemije, dodatno spodkopavajo razvoj. Človekove pravice so temeljni del te enačbe. V mnogih konfliktnih in pokonfliktnih področjih se moramo soočiti z grozljivo uporabo spolnega nasilja kot orožja za ustrahovanje in teror. Bistveno je učinkovito izvajati resolucijo VS ZN 1820 o spolnem nasilju v razmerah oboroženega spopada.

Konflikt je pogosto povezan s šibko državo. Države, kot je Somalija, so se znašle v začaranem krogu šibke uprave in ponavljajočih konfliktov. Prizadevamo si ta krog prebiti z razvojno pomočjo in ukrepi, ki zagotavljajo večjo varnost. Reforma varnostnega sektorja ter razoroževanje, demobilizacija in ponovno vključevanje so ključni del stabilizacije in obnove po končanju spopadov in so glavna naloga naših misij v Gvineji-Bissau in DR Kongo. Uspeh je največji v partnerstvu z mednarodno skupnostjo in lokalnimi zainteresiranimi stranmi.

Brezobzirno izkoriščanje naravnih virov je pogosto osnovni razlog za konflikt. Zaradi pomanjkanja vode in surovin prihaja do vse več napetosti; za njihovo odpravo bo potreben večstranski pristop. Proces Kimberley in pobuda za preglednost v ekstraktivni industriji (EITI) ponuja inovativen model za reševanje tega vprašanja.

Piratstvo

EVS je posebej poudarila piratstvo kot novo razsežnost organiziranega kriminala. Tudi to je rezultat nedelovanja države. Devdeset odstotkov trgovine svetovnega gospodarstva je odvisno od pomorskih poti. Zaradi piratstva v Indijskem oceanu in Adenskem zalivu je to vprašanje v zadnjih mesecih postalo še bolj pereče in je vplivalo na dostavo humanitarne pomoči v Somalijo. EU se je odzvala, vključno z ATALANTA, ki je naša prva pomorska misija EVOP, da bi preprečila piratstvo v obalnih vodah Somalije skupaj s prizadetimi državami in drugimi mednarodnimi akterji ter NATO.

Osebno in lahko orožje (SALW), kasetne bombe in protipehotne mine

Leta 2005 je Evropski svet sprejel Strategijo EU za boj proti nedovoljenemu kopičenju in trgovini z osebnim in lahkim orožjem ter pripadajočim strelivom. V smislu izvajanja te strategije EU podpira akcijski program ZN na tem področju. EU bo še naprej razvijala dejavnosti za boj proti nevarnostim nezakonitega osebnega in lahkega orožja.

EU močno podpira koncept mednarodne pogodbe o trgovini z orožjem in se je odločila podpreti postopek za njeno sprejetje. EU je tudi eden od glavnih donatorjev za ukrepe proti pehotnim minam. Dejavno podpira in spodbuja Ottawsko konvencijo o protipehotnih minah po vsem svetu. Konvencija o kasetnih bombah iz Osla, o kateri je bil dosežen dogovor v Dublinu maja 2008 predstavlja pomemben korak naprej pri reševanju humanitarnih problemov, ki jih povzročata ta vrsta streliva, in pomeni veliko zaskrbljenost vseh držav članic EU. Pomemben korak naprej bi bilo lahko sprejetje protokola o tej vrsti streliva v okviru ZN, pri katerem bodo sodelovale vse vojaške velesile.

III. EVROPA V SPREMINJAJOČEM SE SVETU

V odgovor na spreminjajoče se varnostne razmere moramo biti bolj učinkoviti, in sicer medsebojno, z našimi sosedi ter po vsem svetu.

A. Učinkovitejša in sposobnejša Evropa

Naša zmogljivost soočanja z izzivi se je napredovala v zadnjih petih letih, ta razvoj pa se mora nadaljevati. Poglobiti moramo našo lastno usklajenost preko večje institucionalne povezanosti in bolj strateško naravnane odločanja. Določbe Lizbonske pogodbe določa okvir za uresničitev tega cilja.

Zgodnje preprečevanje groženj, ki lahko povzročijo konflikt, mora biti v osrčju tega pristopa. Izgradnja miru in dolgoročno zmanjševanje revščine sta pri tem bistvenega pomena. Vsake razmere zahtevajo usklajeno uporabo naših instrumentov, vključno s političnimi, diplomatskimi, humanitarnimi in gospodarskimi instrumenti ter instrumenti na področju trgovinskega sodelovanja ter vojaškega in civilnega kriznega upravljanja. Poleg tega bi morali povečati naše zmogljivosti vodenja dialoga in posredovanja. S pomočjo svojih posebnih predstavnikov EU uporablja svoj vpliv na različnih konfliktnih območjih. Civilna družba in nevladne organizacije imajo pri tem ključno vlogo kot akterji in partnerji. Naše misije za opazovanje volitev pod vodstvom Evropskega parlamenta so tudi pomemben prispevek.

Uspeh EVOP, ki sestavni del naše skupne zunanje in varnostne politike, se odraža v dejstvu, da je vedno več povpraševanja po naši pomoči. Naša misija v Gruziji dokazuje, da smo lahko uspešni, če delujemo enotno in s potrebno mero politične volje. Vendar pa vedno bolj kompleksni izzivi, s katerimi se soočamo, zahtevajo vedno večjo prožnost našega odziva. Določiti moramo prednostni vrstni red naših zavez glede na naša sredstva. S taktičnimi bojnimi skupinami in enotami za civilno odzivanje smo povečali naše zmogljivosti za hitro odzivanje.

Pri tem so ključne zmogljivosti za ustrezno in učinkovito strukturo poveljevanja in vojaško poveljstvo. Okrepiti moramo našo sposobnost združevanja civilnega in vojaškega strokovnega znanja v vseh fazah misije, tj. zasnove, načrtovanja in izvajanja. Ta vidik EVOP razvijamo z zagotavljanjem ustreznih upravnih struktur, finančnih mehanizmov in sistemov. Obstajajo tudi možnosti za boljše usposabljanje, osnovano na Evropski akademiji za varnost in obrambo in novem programu za izmenjavo mladih evropskih oficirjev po modelu Erasmusa.

Človekove pravice moramo še naprej vključevati v vse dejavnosti na tem področju, vključno v misije EVOP, in sicer s pristopom, ki bo v ospredje postavil ljudi in bo usklajen s konceptom človekove varnosti. EU priznava vlogo žensk pri izgradnji miru. V tem smislu je nujno učinkovito izvajanje resolucije VS ZN 1325 o ženskah, miru in varnosti ter resolucije 1612 o otrocih v oboroženih spopadih.

Omogočeno nam mora biti, da v civilnih misijah združimo usposobljeno osebje z različnimi izkušnjami in znanji; to osebje v kratkem roku napotimo na misijo in mu na terenu dolgoročno nudimo vse potrebno za misijo. Potrebna je popolna interoperabilnost med državnimi kontingenti. V ta namen bodo države članice sestavile nacionalne strategije, v okviru katerih bodo zagotovile strokovnjake, ki jih bo spremljalo osebje, pripravljeno oditi na teren za podporo tej misiji, in ki bodo vključevale tudi proračunska vprašanja in javna naročila. Načini razpolaganja z opremo in njenega naročanja bi morali postati učinkovitejši, da bi misije lahko pravočasno namestili.

V vojaških misijah moramo še naprej krepiti naša prizadevanja na področju zmogljivosti, pa tudi medsebojno sodelovanje in načine za delitev bremena. Iz izkušenj vemo, da je treba narediti več, zlasti na področju ključnih kapacitet, kot so strateški letalski prevozi, helikopterji, pridobitve iz vesoljskih dejavnosti in pomorski nadzor (kot je podrobneje navedeno v izjavi o krepitvi zmogljivosti). Ta prizadevanja mora podpirati konkurenčna in močna obrambna industrija v Evropi, tako da poveča vlaganja v raziskave in razvoj. Evropska obrambna agencija ta proces uspešno vodi že od leta 2004 in ga mora tudi v prihodnje.

B. Večje sodelovanje z našimi sosdami

V okviru ESP so se okrepili posamezni dvostranski odnosi z EU. Ta proces sedaj vodi do regionalnega povezovanja.

Unija za Sredozemlje, ustanovljena julija 2008, nudi novo politično priložnost za uresničitev navedenega z našimi južnimi partnerji, in sicer v okviru široko zastavljene agende, ki med drugim ureja tudi vprašanja o varnosti v pomorskem prometu, energiji, vodi in migracijah. Pomemben del bo tudi obravnava groženj varnosti, med katere sodi terorizem.

Vzhodno partnerstvo predvideva dejansko spremembo v odnosih z našimi vzhodnimi sosdami, zlasti z okrepitvijo političnih, gospodarskih in trgovinskih odnosov, njegov cilj pa je povečati blaginjo in stabilnost v teh državah in s tem varnost Evropske unije. V predlogih so zajeta številna dvo- in večstranska področja sodelovanja, med drugim energetska varnost in mobilnost ljudi.

EU si bo morala skupaj z ZN, OVSE, ZDA in Rusijo nenehno prizadevati za trajno stabilnost v sosednjih državah. Naši odnosi z Rusijo so se zaradi spora z Gruzijo poslabšali. EU pričakuje, da bo Rusija spoštovala svoje zaveze na način, ki ji bo povrnil potrebno zaupanje. Naše partnerstvo bi morali graditi na spoštovanju skupnih vrednot, zlasti človekovih pravic, demokracije, pravne države, načel tržne ekonomije ter skupnih interesov in ciljev.

Vztrajno moramo iskati rešitev sporov v Južnem Kavkazu, Republiki Moldaviji ter med Izraelom in arabskimi državami. Tako na tem kot tudi na drugih področjih bo ključnega pomena polno sodelovanje z ZDA. V vsakem primeru moramo doseči trajen sporazum, ki bo združil vse akterje v regiji. Države kot so Turčija, Egipt, Jordanija, Saudova Arabija in Katar imajo vse bolj pomembno vlogo v regiji, česar za Iran ne moremo trditi. Posebno priložnost imamo za sodelovanje s Turčijo, vključno prek zaveznitva civilizacij.

C. Partnerstva za učinkovito večstransko sodelovanje

Evropska varnostna strategija je pozvala Evropo, naj prispeva k bolj učinkovitem večstranskem svetovnem redu. Od leta 2003 smo v ta namen okrepili naša partnerstva. Ključni partner Evrope na tem in drugih področjih so ZDA. Na področjih, na katerih smo sodelovali, sta bili EU in ZDA svetovni velesili na strani dobrega.

ZN so na čelu mednarodnega sistema. Celotno delovanje EU na varnostnem področju je povezano s cilji ZN. EU v skladu s skupno izjavo 2007 EU-ZN tesno sodeluje na ključnih območjih, vključno na Kosovu, v Afganistanu, DR Kongu, Sudanu/Darfurju, Čadu in Somaliji, in je z njimi izboljšala institucionalne stike. Podpiramo vseh šestnajst trenutnih mirovniških operacij ZN.

EU in NATO sta uspešno sodelovala na Balkanu in v Afganistanu, čeprav uradni odnosi niso napredovali. Okrepiti moramo to strateško partnerstvo v korist skupnih varnostnih interesov, in sicer z okrepljenim operativnim sodelovanjem, ob doslednem spoštovanju neodvisnosti obeh organizacij pri odločanju, in nadaljnjo izgradnjo vojaških zmogljivosti. Po letu 2003 smo poglobili odnose z OVSE, zlasti v Gruziji in na Kosovu.

Naši odnosi s Kitajsko so se močno okrepili. Odnosi s Kanado in Japonsko so tesni in dolgotrajni. Rusija je še vedno pomemben partner pri svetovnih vprašanjih. Več pa lahko naredimo na področju odnosov z Indijo. Odnosi z drugimi partnerji, vključno z Brazilijo, Južno Afriko, v Evropi pa z Norveško in Švico, so se od leta 2003 okrepili.

EU tesneje sodeluje z regionalnimi organizacijami in zlasti z Afriško unijo. S skupno strategijo EU-Afrika podpiramo okrepitev afriških zmogljivosti pri kriznem upravljanju, vključno z regionalnimi bojnimi skupinami v stanju stalne pripravljenosti in zgodnjim opozarjanjem. S strategijo, sprejeto leta 2007, smo okrepili stike s srednjeafriškimi partnerji, in sicer smo okrepili politični dialog ter obravnavali vprašanja kot so voda, energija, pravna država in varnost. Drugod pa je EU razvila sodelovanje z ASEAN (o regionalnih vprašanjih kot je Burma), SAARC in Latinsko Ameriko. EU s črpanjem iz izkušenj igra posebno vlogo pri spodbujanju regionalnega povezovanja. Na področjih, kjer nas drugi posnemajo v skladu z njihovimi posebnimi okoliščinami, bi jim morali zagotoviti pomoč.

Mednarodni sistem, ki je bil zgrajen po koncu druge svetovne vojne, se sooča s pritiski z več strani. Smisel sodelovanja v mednarodnih institucijah je postal vprašljiv. Izboljšati je treba legitimnost in učinkovitost, odločanje v večstranskih forumih bi moralo biti bolj učinkovito. V ta namen bi bilo treba boljše porazdeliti odločanje in drugim omogočiti večjo udeležbo. Soočamo se s skupnimi problemi, zato moramo poiskati skupne rešitve.

Ključne prednostne naloge so podnebne spremembe in zaključek kroga pogajanj STO iz Dohe. EU je na čelu pogajanj za sklenitev novega mednarodnega sporazuma glede podnebnih sprememb in mora uporabiti vsa sredstva za doseg ambicioznega cilja v Kópenhágnu leta 2009. Reformo sistema ZN, ki se je začela leta 2005, moramo nadaljevati in ohraniti ključno vlogo Varnostnega sveta in njegove glavne odgovornosti za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti. Mednarodno kazensko sodišče mora nadalje izboljšati učinkovitost, kar mora spremljati večje prizadevanje EU za okrepitev mednarodnega pravnega reda in uveljavljanje človekovih pravic. IMF in druge finančne institucije moramo prilagoditi današnjim razmeram. Preoblikovati je treba G8. Poleg tega pa si moramo še naprej skupaj prizadevati za doseg razvojnih ciljev tisočletja.

Ta vprašanja zadevajo različna področja, tako notranjo kot zunanjo politiko. Dokazujejo, kako suverenost v tem stoletju, bolj kot kdaj prej, pomeni odgovornost. Ob spoštovanju temeljnih človekovih pravic bi EU morala spodbujati dogovor, dosežen na svetovnem vrhu ZN leta 2005, da je zaščita prebivalstva pred genocidom, vojnimi zločini, etničnim čiščenjem in zločini proti človeštvu naša skupna odgovornost.

Nikakor ne smemo izgubiti podpore širše javnosti glede našega posredovanja po svetu. V sodobnih demokracijah, kjer mediji in javno mnenje ključno vplivajo na oblikovanje politik, je podpora ljudstva temeljnega pomena za ohranjanje našega posredovanja v tujini. Na nestabilna območja po svetu pošiljamo policijsko in vojaško osebje ter strokovnjake na področju pravosodja. Dolžnost vlad, parlamentov in institucij EU je, da obveščajo, kako s tem prispevamo tudi k lastni varnosti.

Z evropsko varnostno strategijo je bila pred petimi leti načrtovana vizija vloge EU kot gonila za pravičnejši, varnejši in enotnejši svet. Naredili smo velik korak v to smer. Razmere v svetu se hitro spreminjajo; pojavljajo se nove grožnje, nosilci moči pa se menjajo. Za varno Evropo v boljšem svetu bi morali imeti večji vpliv na potek dogodkov. To pa moramo storiti brez odlašanja.